

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Borba za šolo v Istri. — Položaj učiteljstva na Goriškem. — Zvišanje učiteljskih plač na Kranjskem. — Učiteljeva stanovska zavest. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserat. — Deželno učiteljsko društvo za Goriško-Gradiščansko. — Poziv. — Naznanilo.

Borba za šolo v Istri.

Upravno sodišče na Dunaju se je bavilo dne 13. pret. m. z borbo za šolo v Istri. Tam doli pomenja v resnici vprašanje učenja jezikov v šoli borbo za šolo, katera borba pa pomenja v svojih vzrokih in zadnjih konsekvencah — borbo za narodnost. V tem se ravno kaže nenormalnost razmer v Istri, da je šolsko vprašanje — politično vprašanje.

Dne 13. pr. m. torej je upravno sodišče na Dunaju razpravljalo o neki pritožbi deželnega odbora v Istri — tega glavnega zanaševalca italijanskonacijonalne politike v šolo — proti naučnemu ministrstvu zaradi jezikovne uredbe v nekaterih istrskih ljudskih šolah. Gre namreč za šole v Žbandaju, Kornikiji, Monte in Sv. Lovrencu.

Te šole so bile ustanovljene tekom leta 1900. in 1901. V šoli pri Sv. Lovrencu je deželni šolski svet uredil jezikovne razmere tako, da je bil v spodnjih treh letnih oddelkih uveden hrvaški učni jezik, italijanščina pa kot učni predmet; v zgornjih treh letih pa italijanski učni jezik in hrvaščina kot učni predmet. Deželni odbor, občinski odbori in rodbinski glavarji pa so zahtevali, naj bo italijanščina učni jezik že od drugega letnika.

Za ostale tri šole so zahtevali šolo vzdržujoči činitelji, s katerimi se je deželni šolski svet glasom § 6. državnega šolskega zakona moral sporazumeti, naj bo italijanščina obvezen učni predmet, a deželni šolski svet je odredil, da bodi udeleževanje učenja italijanskega jezika zavisno od dovoljenja očetov.

Ta svoj odlok je deželni šolski svet oprl v enem slučaju na člen 19. državnega temeljnega zakona, ki izključuje vsako silo do učenja drugega deželnega jezika.

Deželni odbor istrski je vložil utok na ministrstvo za nauk proti tem odredbam deželnega šolskega sveta, a ministrstvo je odbilo utok za vse štiri slučaje. Deželni odbor pa, ki nikdar ne odjenjuje do zadnjega, ko gre za italijanizacijo potom šole, se je pritožil dalje na upravno sodišče proti naredbi ministrstva. Pri razpravi dne 13. pret. m. na Dunaju je zastopal deželni odbor istrski neki dr. Boskovitz, ministrstvo za nauk pa ministerjalni tajnik dr. Schedlbauer. — Razsodba upravnega sodišča je bila taka, da je bila le glede Sv. Lovrenca odločitev ministrstva razveljavljena, in sicer radi pomanjkljivega postopanja. V vseh drugih točkah je bila pritožba deželnega odbora istrskega zavrnjena kot neutemeljena. Upravno sodišče je utemeljilo svojo

razsodbo s tem, da je c. kr. deželni šolski svet, ko gre za uravnavo jezikovnih razmer v šolah, sicer dolžan zaslišati šolo vzdržujoče činitelje, ni pa vezan, da bi se moral držati njihovih mnenj.

In tako se je dne 13. pret. m. zopet odigrala pri upravnem sodišču na Dunaju ena tistih mnogoličnih epizod v dolgem in srditem boju v naši Istri za — šolo. Genij kulture in človeške civilizacije si mora zakrivati obraz ob dejstvu, da se treba še danes, v XX. stoletju, šele obupno boriti za najelementarnejše pravo vsakega naroda: za pravo šolskega pouka v Istri proti — infernalnim mahinacijam fanatičnih ljudi, ki tudi šolo stavljajo v službo svoje — politike. Človeku se krčijo pesti jeze, ko čita, da se deželni odbor istrski sklicuje na voljo šolo vzdržujočih činiteljev, na zatrevanja in voljo občinskih odborov in staršev. Prsti se krčijo jeze o tem vsakomur, ki ve, s kakimi sredstvi se delajo in kako prisleparjajo občinski odbori v izvestnih hrvaških občinah po Istri, in ki ve, kako peklenske so zloba, brezvestnost in brezčutnost, ki izkoriščajo kmetovo nevednost in njega gospodarsko suženjstvo v namene, ki istega kmeta uničujejo tudi moralno, ker mu vzkračajo pouk v materinem jeziku, ki bi ga edini mogoč povzdigniti kulturelno! Ne ne, — to, kar deželni odbor označa kot voljo „šolo vzdržujočih činiteljev“, to ni volja ljudi, ki poznajo pomen in namen šole! To je „volja“, usiljena ljudem, ki se jim niti ne sanja, kaka mora biti šola, da res doseže svoj namen in da je res ljudstvu v blagoslov, da je res v službi splošne naobrazbe in prosvete! To, kar deželni odbor istrski navadno označa kot „voljo šolo vzdržujočih činiteljev“, to je le resnična volja nasilnih oligarhov, ki so v bližnjem sorodstvu z — istim deželnim odborom!!

Položaj učiteljstva na Goriškem.

Ni ga menda stanu, ki bi imel toliko gospodarjev, kakor jih ima učiteljski stan. Država mu naklada delo, ga vodi in nadzoruje. Dežela mu daje še posebne zakone ter pričakuje od učitelja, da bodi duša vsakega koristnega gibanja med ljudstvom, imej zgledno drevesnico, sejališče itd. ter kaži pot napredka v kmetijsko-gospodarskih rečeh. Občine želijo, naj jim učitelj tajnikuje, vodi občinske račune in spišuje važne vloge za nove uvedbe. Boljši posestniki mu ponujajo, naj uči še posebej njih otroke, da pojdejo v višje

šole. Ves narod misli, da dober učitelj mora izvežbati močan pevski zbor, ki prepeva narodne pesmi, ko se kdo izmed poslancev tako poniža, da pride med ljudstvo. Duhovščina, ki je tako dobra, da učitelja brezplačno in brez hrupa nadzoruje, pričakuje, da učitelj reformuje cerkveno petje, nadzoruje otroke ob nedeljah in praznikih pred oltarjem, pazi na otroke pred katehetovo uro, da mu ne delajo preglavice ter da bo učitelj njen zvest pristaš. Uredništva listov mislijo, da je posebno učiteljstvo poklicano dopisovati v liste in širiti te med ljudstvo. Zavarovalne banke so trdnega prepričanja, da ni nihče med ljudstvom bolj poklican za ustanavljanje in vodstvo društev ognjegascev kakor učitelj. Deželna gospoda pozivlja učiteljstvo na boj proti alkoholizmu in na pomoč pri cepljenju kozic ter na spisovanje šolskih knjig, na nabiranje prirodnin, na izlete z otroki itd. In če učitelj zboli, da ne more več iz postelje, se nadejajo tercijalke, da pusti za svete maše, če se mu je na kateri način posrečilo, da ima kaj imetja.

Kako se pa učiteljstvo plačuje za namenjeno mu delo? Država ga pošilja k deželi, ta k državi. Dežela sklene izboljšati učiteljske plače, če država plača priboljšek. „Cvet naše narodne inteligence“ tudi s tem ni zadovoljen. Naši možakarji se zbirajo in protestujejo in šuntajo proti učiteljstvu. Po velikem trudu se vendar posreči, da gre vse v nič. Slovenski narod na Goriškem je rešen!

Kmetu ne bo treba iti na boben; pojde lahko pobirat po cesti — in ko pride v mladosti vsestransko splošno in strokovno izučen tujec z novimi železnicami v deželo, mu bo naš deželan lahko čistil črevlje, odpiral in zapiral vrata in prenašal vreče.

Saj pa boljšega sinovi mnogih staršev tudi niso vredni! Fiat justitia! Drugi napredujejo, mi lahko izginemo brez škode, ker nismo zmožni držati koraka s kulturnimi narodi.

Plače ljudskih učiteljev na Goriškem niso nikoli odgovarjale potrebam. Opravilna doklada, stanarina se je celó zniževala. Krajevni razredi plač so se odpravili, bremena nakladala. Prišli smo do tega, da najskromnejši učitelj ne more z družino izhajati s stanovsko plačo brez postranskih zaslužkov.

Dežela, ki tako skrbi za svoje učiteljstvo kakor naša, ni vredna dobrih učiteljev. Kjer imajo Vidmarji veliko besedo, se muze jokajo.

Mlajši učitelji bodo vedeli, kaj jim je storiti; starejši vztrajamo v domači deželi do groba brez ljubezni do domače dežele, dokler ta pusti veliko besedo ljudem, ki je niso vredni.

Zvišanje učiteljskih plač na Kranjskem.

Kranjski deželni zbor je leta 1898. preuredil in zvišal prejemke ljudskošolskega učiteljstva, ali izkazalo se je kmalu, da to zvišanje ne zadostuje. Tega niso kazale samo izjave na učiteljskih zborovanjih in številne peticije, nego tudi dejstva, da absolventje in absolventinje ljubljanskega učiteljskega kakor tudi mlajši učitelji kar trumoma uhajajo na Štajersko. Na Kranjskem je nastalo najobčutnejše pomanjkanje učiteljev, tako da se časih niti za boljša mesta ne oglasi noben kompetent in je mnogo mest izpraznjenih. Z ozirom na ta veliki nedostatek je dež. predsednik baron Hein v imenu deželnega šolskega sveta dne 16. pret. mes. predložil dež. zboru načrt za provizorično zvišanje učiteljskih plač. Ta

načrt predlaga, naj se zvišajo temeljne plače vseh učiteljev in učiteljic, provizoričnih in definitivnih, za 25 %, funkcijske doklade voditeljev na enorazrednicah pa od 60 na 100 K. Deželni šolski svet je ta svoj nasvet podprl z jako zanimivimi in tehtnimi podatki. Slabše kakor na Kranjskem je ljudskošolsko učiteljstvo plačano samo v Bukovini in v Dalmaciji ter deloma na Gališkem in na Tirolskem, povsod drugod so razmere boljše. Če se ozremo na sosedne kronovine, vidimo, da je maksimum, kar more učitelj doseči glede plače in starostnih doklad: na Goriškem 2100 K, na Koroškem 2200 K, v Istri 2300, na Kranjskem pa le 2080 K. Štajerska ima svoj posebni sistem. Učiteljske plače so urejene po krajevnih razredih. Ti štirje krajevni razredi pa so zopet razdeljeni na tri razrede. Starostna doklada, ki znaša na Kranjskem 80 K, znaša na Štajerskem 200 K. Na Koroškem znašajo plače 1200, 1400 in 1600 K. Takoj pri prvem nameščenju dobi učitelj na Koroškem 1200 K, na Kranjskem pa le 1000 K. A na Kranjskem je kar 45 % vseh učiteljev v IV. plačilnem razredu in ima torej 1000 K plače. Kaj čuda, če sili ves učiteljski naraščaj na Štajersko, kjer pride vsak učitelj po vsakih desetih letih v višji plačilni razred svojega krajevnega razreda. Po statusu od 1. januarja pa ostane na Kranjskem učitelj 8 do 9 let v IV. razredu s plačo 1000 K, 10 let v III. razredu s plačo 1200 K, 6 let v II. razredu s plačo 1400 K in 15 do 16 let v I. razredu s plačo 1600 K. Če se vračuna starostna doklada, se izkaže, kakšen je razloček med prejemki na Kranjskem in na Štajerskem. Pri prvem definitivnem nameščenju dobi učitelj na Kranjskem 1000 K, na Štajerskem pa (po krajevnem razredu) 1000 ali 1200 ali 1400 K; čez 10 let ima učitelj na Kranjskem plače 1200 K, starostne doklade pa 160 K, skupaj torej 1360 K, na Štajerskem pa 1600 ali 1800 ali 2000 K; čez 20 let ima učitelj na Kranjskem plače 1400 K, starostne doklade 320 K, skupaj torej 1720 K, na Štajerskem pa 2200 ali 2400 ali 2600 K; čez 30 let ima učitelj na Kranjskem plače 1600 K, starostne doklade 480 K, skupaj torej 2080 K, na Štajerskem pa 2800 ali 3000 ali 3200 K. Razloček je torej jako znaten. Tudi glede funkcijskih doklad je na Štajerskem dosti boljše kakor na Kranjskem. Pri nas znaša funkcijska doklada na enorazrednicah 60 K, na dvorazrednicah 100 K, na trirazrednicah 150 K, na štirirazrednicah in večrazrednih šolah pa 200 K. Na Štajerskem pa znaša funkcijska doklada na enorazrednicah 150 K in raste s številom razredov do 400 K. S provizoričnim zvišanjem učiteljskih plač na Kranjskem za 25 % odstotkov bi se te razmere precej zenačile. Prištevisi plači starostno doklado, bi učiteljski prejemki znašali: pri prvem nameščenju (z zrelostnim izpitom) na Kranjskem 1000 K na Štajerskem 840 K, pri provizoričnem nameščenju (z izpričevalom učiteljske usposobljenosti) na Kranjskem 1000 K, na Štajerskem pa (po krajevnem sistemu) 1000 ali 1200 ali 1400 K; pri prvem definitivnem nameščenju na Kranjskem 1250 K, na Štajerskem pa 1000, 1200 ali 1400 K; po 10 službenih letih na Kranjskem 1660 K, na Štajerskem 1600, 1800 ali 2000 K; čez 20 let na Kranjskem 2070 kron, na Štajerskem 2220, 2400 ali 2600 kron; čez 30 let na Kranjskem 2480 K, na Štajerskem 2800, 3000 ali 3200 K. Ako se izvede to zvišanje, bi bile mlajše osebe na Kranjskem boljše plačane kakor na Štajerskem, tako da bi jih najbrž ne mikalo več na Štajersko: starejši učitelji pa bi bili na Kranjskem še vedno slabše plačani kakor na Štajerskem. Po dež. šolskem svetu

nasvetovano zvišanje plač je pač minimum tega, kar se mora storiti, če se hoče ohraniti naše ljudsko šolstvo. In koliko bi to veljalo? Zvišanje funkcijskih doklad na enorazrednicah od 60 na 100 K bi znašalo na leto 6280 K, za 25% zvišanje temeljnih plač pa je potrebno okroglo 200.000 K. Vsa ta nujno potrebna regulacija bi torej stala 206280 K na leto. Ko bi ne bilo v dež. zboru klerikalne obstrukcije, bi se ta načrt že lahko letos rešil in bi lahko učiteljstvo že od novega leta dobivalo zvišane prejemke — tako pa naj se zahvali učiteljstvo pri dr. Šusteršiču in Jakliču, da iz te regulacije ne bo nič.

Učiteljeva stanovska zavest.

Šola je zavod, ki je ustanovljen v vzgojo in pouk narodove dece. Zato jo imenujemo ljudsko ali narodno šolo. Činitelj, ki je poklican, delovati na tem zavodu, je ljudski ali naroden učitelj. Imenitna in težavna je njegova naloga! Da ji more biti kos, je izprva potreba, da je popolnoma mož na svojem mestu, t. j. imeti mora stanovsko izobrazbo ter mar mu mora biti, da si jo neprestano dopolnjuje. Kdor tej zahtevi ne zadostuje, oni ni za učiteljski stan, on torej i ne more biti prešinjen o imenitnosti svojega poklica, ker ga zaradi nedostojne naobrazbe ne pozna. Kdor pa tega nima, tudi nima stanovske zavednosti. V interesu našega ugleda, v pospešitev naše stanovske zavesti je tedaj v prvi vrsti treba to, da glasno zahtevamo: „Med ljudsko učiteljstvo ne sprejmite nikogar, ki za to poslovanje ni povsem kvalifikovan!“

Vestno izpolnjevanje dolžnosti pridobiva učitelju spoštovanje in zaupljivost pri narodu. Bodi torej vesten, dragi tovariš, v vsem svojem stremljenju! Učitelj, ki si je svest, da stori, kar mora, tudi ve, da ga ljudstvo ceni, da se zaupljivo obrača do njega ter da mu radostno izročeva svoj najdražji zaklad, svojo deco, v izobraževanje. In to kaj velja! Ta zavest je pravemu učitelju ponos.

Ljudski učitelj, ki mu je res pri srcu njegov stan, pri vsaki priliki kaže občinstvu, da je rad to, kar je, da je ponosen na svoj stan. Neustrašeno in odločno se potega za svoj in svojcev interes! To mu okrepi stanovsko zavest! — Rad, da, najrajše zahaja med svoje kolege. V učiteljskih društvih mu je najljubše zavetišče! Kdor se rajši z drugimi nego z učitelji tovariši druži, ta kaže pač malo stanovske zavesti!

V občevanju z neučitelji bodi učitelj sploh prav previden! Ako je prepričan o ceni in o važnosti svojega stanu, potem itak ve, s kom mu je občeovati. Ne daj se vsakemu v zobe, ne pobrati se s komurkoli! Bodi previden na vseh potih. To ti velewa tvoj ponos! Dostojno se vedi vsakomur nasproti, a ne usiluj se nikomur. To bi bilo proti tvoji stanovski zavesti.

Ne klečeplazi, v brk povej vsakomur svoje mnenje! Lizuna nihče ne mara. Bodi odkrit značaj, ker moraš vzgajati sam značaje! Bodi mož beseda! Pošteno se bori in poteguj vselej za pravico! Vse to zahteva tvoj vzvišen poklic. Če pa tega vsega ne zmoreš, potem si izgrešil življensko nalogo, potem pač ne moreš reči, da ti je stanovska zavest voditeljica in kažipot pri vsem tvojem početju! Bodi veren sin svojega naroda! Spoštuj njega jezik in navade! Ali moremo misliti ljudskega učitelja, ki ne sočuvstvuje z ljudstvom,

katerega otroke poučuje in vzgaja? Ne! To je neizogibno protrebno. Kdor naroda ne ljubi, tudi ne more biti njega učitelj. Brez ljubezni ni vzgoje! Kako ti more ljudstvo učitelja spoštovati, o katerem je prepričano, da mu je v vsem nasproten? Kako se more pač pri takem možu dokumentovati stanovska zavest?!

Ne daj se ničesar usiljevati in zaukazovati — in naj si bo od kogarkoli — v kar ni nikjer zakonite podlage, kar je samo izbruh samosilja in dostikrat birokratične nagajivosti! Takemu počenjanju se je treba ustavljati: to zahteva stanovska zavest!

Drži se vedno zakonitih potov — in ni se ti treba bati! S časom si utrdiš svoje stališče, ukrepiš svoj ugled! Upoštevali te bodo tudi navzgor! To vse pa te ojači v tvoji stanovski zavesti!

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Postojne. (V spomin prijatelju učiteljstva.) Učiteljstvo je bilo še v polpreteklem času v tesni zvezi z duhovščino, ki je imela veliko moč in oblast nad slehernim učiteljem, a ta je bil pa brezpraven. Z novim šolskim zakonom se je duhovščini vzela ta moč in oblast. Učiteljski stan je postal enakopraven z drugimi stanovi,^{*)} in seveda tudi z duhovskim stanom. Na podstavi te enakopravnosti se je jelo učiteljstvo organizovati ter ustanovljati svoja društva, h katerim smejo kot podporni člani pristopati tudi prijatelji šolstva in učiteljstva. Število teh naših prijateljev se množi leto za letom; seveda pripadajo le-ti naši prijatelji posvetni inteligenci. Tak prijatelj šolstva in učiteljstva je bil tudi Alojzij Kraigher, trgovec in posestnik v Postojni, ki smo ga dne 22. oktobra pokopali. Spodobi se, da se ga kot prijatelja nove šole in naprednega učiteljstva spominjamo tudi v učiteljskem glasilu. Da imamo v Postojni tako krasno šolsko poslopje, je to največ zasluga pokojnega Kraigherja, zakaj on je bil prvi, ki je izprožil misel in napravil tudi načrt, kako bi se prišlo do denarja za novo šolsko stavbo. Da bi se pa občina preveč ne obremenila, zato je potrkal v ta namen v družbi s pokojnim našim županom Miroslavom Vičičem na usmiljena srca postojnskih rojakov, ki živijo v tujini. In res se je ta načrt prav dobro posrečil, zakaj nabrala sta v dobrem letu nad 60.000 K. S tem, je bila gradba šole zagotovljena. Pa tudi pri načrtu zgradbe je pokojni Kraigher veliko sodeloval, le žal, da so prišli do tega načrta nepraktični „mojstri“, ki so Kraigherjev načrt precej pokvarili.

Gostoljubna Kraigherjeva hiša je bila in je še tukajšnjemu učiteljstvu vedno odprta na stežaj. Če učitelj ali učiteljica ni mogel dobiti v Postojni primerne stanovanja, ga je vzel Kraigher pod svojo streho, kjer je imel za majhen denar dobro hrano in lepo stanovanje.

Zanimiv je tudi ta-le slučaj, ki pa pravzaprav ni že več slučaj, ampak dokaz, da Kraigherjeva rodovina ceni in spoštuje učiteljstvo. Pokojnikova sestra ima učitelja za moža in tri hčerke pokojnikovega brata imajo tudi učitelje za svoje življenske družabnike in letos je pa pokojnega Kraigherja sin, ki je doktor medicine, poročil učiteljico.

Čast rodovini Kraigherjevi in časten bodi spomin Alojzija Kraigherja med slovenskim učiteljstvom!

^{*)} Enakopraven in celo odlikovan samo glede izvrševanja dolžnosti.

Kletarski tečaj za učitelje se je vršil letošnje leto od dne 5. do 12. oktobra v Novem mestu, in sicer na Grmu. Dolgo boja je bilo treba, preden so se zopet uvedli tako potrebni in važni kmetijski tečaji za učitelje. Prostovoljno se je zglasilo v ta tečaj ravno 128 učiteljev, najboljši dokaz, kako hrepeni kranjsko učiteljstvo po večji izobrazbi v kmetijstvu. A visoko poljedelsko ministrstvo je sporazumno s c. kr. dežel. šol. svetom izbralo iz vsakega okraja le po enega učitelja, in sicer so bili odposlani sledeči učitelji: Barle K. iz Metlike, Petrič Fr. iz Strug, Kos Miha iz Holmea, Salberger Miha iz Jesenic, Trošt Fr. z Iga, Jezeršek Ivan s Križ, Šega Iv. iz Dol. Logateca, Levstik Anton iz Senožec, Vidmar Anton iz Čateža, Berce Vinko iz Št. Janža in Debelak Miha iz Zagorja.

Predavanje je imel znani strokovnjak v vinarstvu gosp. Fr. Gombač. Izkazal se je tako teoretično kakor tudi praktično moža temeljitega znanja, za kar je tudi žel prelaskavo pohvalo dežel. šol. nadzornika g. Fr. Levca povodom inšpekcije dne 9. oktobra t. l.

Udeležniki smo si ogledali tudi vse znameniteje vinograde novomeške okolice kakor tudi daleč po svetu znane vzorne vinograde g. Severja iz Kostanjevice.

Izborno se je tudi obnesla praktična preizkušnja državne kleti pod spretnim vodstvom g. V. Skubea.

Obširneje izpregovorimo o teh tečajih po njih dovršenju, zakaj nadaljevanje se vrši meseca marca in junija prihodnjega leta.

Končno naj še omenimo, da je izborna skrbel za našo „telesno hrano“ v razmerju z našimi dnevninami g. J. Pintar, gostilničar v Kandiji. Vsem tovarišem, ki jih nanese usoda v dolensko metropolo, bodi ta gostilnica priporočena.

—c—

Iz Novega mesta nam pišejo: Kranjsko šolstvo hiti nekako k popolnosti. Pri zelenih mizah deželnega kakor tudi raznih okraj. šol. svetov kujejo noč in dan razne ukaze in ukazke, s katerimi šikanirajo tlačane - učitelje, kako morajo poučevati šolsko mladino i. t. d. Razni šolski nadzorniki jahajo šele sedaj formalne stopnje, čeravno mnogi o njih še pojma nimajo, ker ne prebirajo znanega boja v „Popotniku“ — za kar imamo dokaze. — Naši politični dnevniki poročajo skoro vsak dan o kongregacijskem boju, ki ga bije Combes kot republiški ministrski predsednik na Francoskem. A da bi se pa kdo domislil naših kongregacijskih patrov v dolenski metropoli v Novem mestu, ki poučujejo v štirirazredni ljudski šoli, o tem nima nihče časa razmišljati. Ali ni to pravi pravcati škandal za Kranjsko, da deluje ravno v Novem mestu, torej v kraju, kjer bi lahko imeli najmanj petrazrednico, obrtno-nadaljevalno šolo in meščansko šolo a poleg teh bi preskrbeli mnogim z mnogobrojno družino obdarjenim učiteljem udobnost, da bi lahko šolali v gimnaziji svojo deco, pet menda neizprašanih učiteljev-patrov. O, koliko solzá bi otrli in kako bi povzdignili duševni nivo našega ljudstva!

Sicer ne vemo, kako izpolnjujejo ti, menda iz deželnih financ plačani, a baje neizprašani patri, vse šolske zahteve po formalnih stopnjah. Slavni dežel. šolski svet kakor tudi naše deželne poslance — sedaj imajo najlepšo priliko, da pograbi to zadevo, prosimo, da napravijo tej očitni nezakonitosti konec. Pa menda se ne upošteva tu izrek gospoda Hartla, da „človeška moč sega le do samostanskega zidu“.

Štajersko.

Črtice o uradni učiteljski konferenciji v Konjicah. „Da se drugje pri uradnih konferencah toliko nemškutari, si je učiteljstvo samo krivo“, sem čital nekje v poročilu o uradni konferenciji. To moram odločno zanikati. Evo vam dokazov!

Da se ognem nepotrebnemu besedičenju, ne bom našteval obligatnega programa, ki bi itak tudi malokoga zanimal.

Terorizem g. okr. šol. nadzornika je napravil takoj v pričetku na vse navzoče mučen vtisk. Discipliniral nas je kot šolske otroke; vsak trenutek smo pričakovali, da komu poreče: „Ich bitte, ihre Bemerkungen fallen mir lästig, stellen sie sich da in den Winkel.“

Tuintam se je pridušeno slišalo izmed poslušalcev: „Sedite ravno, roke na klop!“ Nevolja je bila čimdalje večja; jasno je o tem pričala ponesrečena napitnica pri obedu.

Velika večina učiteljstva je zahtevala slovenskega referenta; da se temu ogne, je rekel g. nadzornik: „Meine Herren, wir müssen etwas Gründliches haben!“ In takšnim potom je referiral nekdo o spisju v edino zveličalni nemščini samo zato, ker je obsegal njegov referat 15 pol. Učiteljstvu pa se je naložila pokora, poslušati debeli dve uri ponesrečeni referat, o katerem je nazadnje g. nadzornik sam priznal, da je „verhaut“. In zakaj to? Samo radi nemščine; bilo je tudi kolegov z odličnimi referati, pa kaj, ko so bili slovenski in torej nadzorniku „eine nicht gangbare Münze.“ Ko je nekdo po referatu predlagal svoje teze, še istih nadzornik niti na glasovanje ni dal, kakor bi jih ne bil slišal; in zakaj? Bal se je, da bi bile sprejete slovenske teze!

In tako so se teze krpucale, da se je že vsem studilo, samo da so le bile nemške. Še nekaj o samostalnih predlogih! Dvema predlagateljema so vrnil predloge s pripombo, naj jih prevedeta, ker baje „slovenische Anträge würden vom k. k. Landesschulrate nicht berücksichtigt, weil sie dortselbst niemand verstünde“. (Kaj ne, tudi znamenje časa!)

Bojazen, da bi slovensko misleče učiteljstvo nikjer ne imelo večine, se je kazala pri volitvah v stalni konferenčni odbor. Navzlic temu, da se je volitev vršila popolnoma pravilno, je bila dvakrat ovržena; sicer je bilo pa prizadevanje g. nadzornika brez uspeha, četudi je v svoji razburjenosti rekel, da mu je popolnoma enako, če petkrat volimo . . . In zakaj bi naj bili petkrat volili? Samo da bi pri ožji volitvi bili narodni učitelji pogoreli; zgodilo pa se je obratno.

Po končanem oficialnem delu je prišlo še nekaj prav posebnega. G. nadzornik nam je, svest si krivega ravnanja in morebiti nekaj tudi iz bojazni, naravnost povedal, da bi mu bilo skrajno neljubo, da bi se njegovo ime vlačilo po časnikih (da bi ga kdo torej pokazal v pravi luči), da smatra takšno ravnanje za perfidno itd., kakor se to (po nedolžnem!?) godi v ptujskem okraju.

Gosp. nadzornik! Jako ljubeznivi ste! Mi naj jih požiramo in goltamo, gledamo, kako se nam gode krivice, si denemo ključanico na usta (seveda „Subordination!“) in še roko naj poljubujemo, ki nas tepe. To se mi zdi naivno! Še črv se brani in zvija, če stopiš nanj.

Po končani konferenciji je bil obči glas: „Dolgo že hodim h konferencam, pa take še ne!“ Žalostno smo se razhajali, ker smo uvideli, da tam, kjer bi naj imeli pomoč, zaslombo, imamo le protivnike, ki nas hočejo tako dresirati, da že slepo slušamo na hud pogled.

In s temi črticami sem, mislim, dovelj dokazal, da ne tiči vzrok nemškutarjenja samo na učiteljstvu, ampak na pritisku naših predstojnikov.

Iz Vidma. V nedeljo, dne 8. novembra t. l., bo na Vidmu slovesno otvorjeno novo šolsko poslopje. Ob 10. uri je slovesna maša v župnijski cerkvi, po maši pa blagoslovljenje nove šole. Opoldne se zberó gostje v gostilnici gospe Podjedove k slavnostnemu banketu, ob treh pa se prične koncert, ki ga priredi ob tej priliki prostovoljno gasilno društvo na Vidmu.

Zaradi te slavnosti se preloži zborovanje učiteljskega društva na prvo nedeljo meseca decembra.

Cenjeni tovariši in tovarišice se najvljudneje vabijo, da se udeležijo te slavnosti v čim največjem številu. Oni tovariši in tovarišice, ki bi se radi udeležili tudi banketa (3 K za osebo), naj se prijavijo podpisancu vsaj do 5. novembra, da se ve določiti število udeležencev.

Na veselo svidenje dne 8. novembra na Vidmu!

J. Knapič.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski šolski okraj naznanja svojim častitim članom, da bo dne 12. novembra t. l. ob 1. uri popoldne hospitacija v višnjegorski šoli. Tema: učna slika „Lisica“, obravnava gospica Pavla Tomšičeva. K tej hospitaciji najvljudneje vabi

Josip Zajec,

t. č. predsednik.

Hospitacija v Št. Jerneju. Dne 5. listopada 1903 bode hospitacija ob 1. uri popoldne v Št. Jerneju v III. b razredu. Nastopi g. Ivan Guntar. Tema: Soštevanje: Reševanje uporabnih nalog na pamet in pismeno. — Sosednji tovariši in tovarišice se vljudno vabijo na ta sestanek.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 12. novembra t. l. ob pol 11. uri v Konjicah po sledečem vzporedi: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Iz šolske prakse: Nekaj o ulomkih (podava tov. Čeh). 3. Poročilo g. tajnika. 4. Poročilo gđc. blagajničarke. 5. Volitev društvenega odbora za l. 1904. 6. Določitev društvenega prispevka. 7. Vprašalna skrinjica. 8. Društvene zadeve in nasveti.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo dne 5. novembra ob 10. Vzporod: 1. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 2. Poročilo o skupščini „Zaveznikov“. 3. Poročilo o skupščini „Lehrerbunda“ v Lipnici. 4. Tretji plačilni razred v deželni zboru. 5. Predlogi, nasveti ali druge slučajnosti.

Da bi po dolgem prestanku prišli vsi društveni člani!

Požegar, predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 12. novembra t. l. predpoldan ob 10. uri v Slov. Bistrici. Vzporod: petje — zapisnik o zadnjem zborovanju — dopisi — poročilo delegata o zborovanju „Lehrerbunda“ v Lipnici — predavanje — slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi

odbor.

Goriško.

Iz Sežanskega okraja. Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj je zborovalo dne 15. oktobra ob 10. uri predpoldne v šolskem poslopju v Komnu.

Še pred 10. uro se je zbralo učiteljstvo (8 učiteljic in 24 učiteljev v sobi III. razreda, kjer nas je že čakala komenska učiteljica gđc. E. Ingerl z deklicami 5. in 6. šolskega leta. (Paralelka 4. deškemu razredu.) Ob 10. uri se je pričelo zborovanje.

Prva točka sporeda je bila: Učna slika iz prostoročnega risanja. V eno uro trajajočem pouku nam je pokazala gospodična koleginja, kako naj se uči prostoročno risanje v ljudski šoli. — Gospodična je risala podobo na čisto tablo in deklice so risale za njo črtico za črtico na čist papir, t. j. v zvezku brez stigem.

Po končanem pouku so deklice odšle, in vršila se je razprava o pouku. G. predsednik A. Berginc, nadučitelj v Povirju, pozdravi navzoče in otvori debato o pouku. Splošna sodba je bila prav povoljna toliko za gospodično, kakor tudi za deklice. Gospod predsednik se je v imenu učiteljstva zahvalil gospodični za podano učno sliko. Vnela se je kratka debata glede prostoročnega risanja, zakaj eni so bili za to da bi se rabila mera pri pouku, da se izdelovanje toliko ne zavleče, a drugi, med temi gospodična Ingerl, da se mora vse izdelovati „na oko“, zakaj ministerijalna odredba z dne 6. maja 1874, št. 5815, tako zahteva, kar je seveda obveljalo. Pa tudi v knjigi „Lehrpläne für die Bürgerschulen und Erläuterungen“ beremo na 233. strani pasus, glaseč se: „V ljudskih šolah riše se le prostoročno brez ravnila in šestila“, in v ravno izišli Berghoferjevi knjigi „Das Zeichnen nach der neuen Methode für Volksschulen“ čitam: „Gegen den Gebrauch von technischen Hilfsmitteln muß namentlich im Interesse der Moral protestiert werden, da dieselbe einen Selbstbetrug der Schüler veranlasst, allerdings muß dann die Richtigkeit der angestregten Zeichnungen nicht vom mathematischen Standpunkte, sondern mit Rücksicht auf das Alter und die Fähigkeit beurteilt werden.“ — Debatiralo se je tudi glede risarskih šol, ki jih imamo na razpolaganje, in sodilo, katera šola bi bila najboljša. Eni učitelji se poslužujejo Eichlerja, drugi Fellnerja — Steigla, tretji Trettauerja itd. Končno je g. nadzornik M. Kante predlagal, naj počakamo Marinovo šolo, ki izide v tem mesecu, da vidimo, kaj bo ta strokovnjak v risanju zahteval ali predlagal; potem bomo sklepali. In pri tem je ostalo.

Sledila je potem točka: Overovljenje zadnjega zapisnika. Ta se je odobril. Potem je sledil referat „Ne jezimo se!“ g. A. Kosovela, nadučitelja v Sežani. G. referent je poudarjal hude posledice jeze ter to z različnimi zgledi pojasnil glede na učiteljski položaj.

G. A. Lehan, nadučitelj v Komnu, pravi, da je bil referat jako podučljiv in da naj ga učiteljstvo uvažuje osobito z ozirom na jako razširjajočo se moderno bolezen, ki se imenuje nervoziteta. — Prosi obenem g. referenta, da objavi ta referat v „Popotniku“, kar je gospod Kosovel obljubil. —

Potem so prišli na vrsto razni predlogi. Navzoča gg. nadučitelja iz goriškega okraja sta vabila učiteljstvo k vstopu v deželno učiteljsko društvo. V našem društvu je že več učiteljev, ki so člani dež. učiteljskega društva, pa vendar jih je bilo še malo. Pristopilo je 15 novih članov. Slava! — Sprejel se je predlog, naj se naprosi c. kr. okrajni šolski svet, da nas oprosti pouka onega dne, ko se zopet zbere učiteljstvo Goriško-Gradiščansko v Gorici v veliko manifestacijo povodom otvoritve deželnega zbora v prilog zvišanju učiteljskih plač. Zborovanje naj bi bilo ogromno, da pokaže učiteljstvo, da ne samo prosi, ampak tudi zahteva povišanje svojih dohodkov vzporedno z drugimi stanovi, ki imajo boljše dohodke, a manj dela od nas. Ako c. kr. okr. šolski svet to dovoli, naj bi se vse učiteljstvo udeležilo shoda, ki se bo vršil baje meseca decembra t. l. pred otvoritvijo deželnega zbora. —

S tem je bilo zborovanje ob eni uri popoldne zaključeno. Bil je potem skupni obed v Krpanovi gostilnici. Obed je bil izboren; cene majhne in jedila okusna in dobra. „Teran“ — to izvrstno kraško vino — je učiteljstvu dobro ugaljalo in mu je dalo razvedrila po duševnem delu. Učiteljstvo, v veselem krogu zbrano, je pelo lepe narodne pesmi, in šele proti večeru smo si v slovo segli v roke.

Po obedu nas je posetil g. Janko Bunc, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Pazinu.

Naj še povem, da je bilo zborovanje v Komnu eno naših najlepših zborovanj. Pa saj je Komen lep, romantičen kraj; kraj, ki mika vsakega v poset, ako ga je kdaj videl.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 10. številki to-le vsebino: 1.) Fr. Hubad: Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik. — 2.) Viktor Bežek: Razvijajoče-upodablajoča metoda v službi „materinske šole“ in otroškega vrtca. — 3.) Anton Kosi: Le preveč nikar! — 4.) Ivan Ivanovič: Šolstvo v tujini. — 5.) Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Križarji. Zgodovinski roman. Spisal Henrik Sienkiewicz. Poslovenil Podravski. V 121.—127. snopiču A. Gabrščkove „Slovanske knjižnice“ je izšel III. in IV. del tega velikega in slovitega romana znamenitega poljskega romanopisca. Roman obsega v celoti (s I. in II. delom) 1038 strani ter se prodaja v knjigarnah po 5 K 20 h. Zanimiva vsebina, živo, slikovito pripovedovanje in mojsterska karakterizacija delujočih oseb bo brez dvoma pridobila „Križarjem“ obilico čitateljev in čitateljic. Prihodnje leto izide v „Slovanski knjižnici“ istega pisatelja za polovico večji roman „Potop“.

Risanje v ljudski šoli. (Konec.) Učitelji in strokovnjaki v zvezi probujajo, govorijo in pišejo v novejšem času z vsemi silami za temeljito preosnovo risarskega pouka, in upati smemo, da tudi njemu napoči kmalu beli dan, da se tudi temu določi dostojno vplivno mesto pri splošni harmonični odgoji človeštva.

Upati smemo, da se navdušenim in delavnim probuditeljem kmalu posreči njihova najiskrenejša želja: da rešijo učence tujega, trakastega, geometričnega, parketnega, ravnočrtnega nasilstva in dovedejo risanja željno mladež po pametnih, prirodnih potih nazaj, v njihovo obzorje k njihovim vsakdanjim živim in neživim tovarišem in prijateljem, da se najprej s takimi potem šele z njihovimi okraski do dobrega seznanijo. Da se bo potem z risanjem — ne več s pisanjem! — začelo poučevati, da se bo potem risanje kmalu naslanjalo na vse druge poučne predmete ljudske šole, kar je logično in psihologično le prejasno utemeljeno, o tem ni več dvomiti.

Zastopniki navedenih reformatičnih idej so deloma skupno, deloma na različne smeri: G. Hirth, K. Lange, P. Jessen, W. Wirthow, Albin Heim, P. Stade; „Lehrervereinigung zur Pflege der künstlerischen Bildung in Hamburg“, C. Goetze, A. Lichtwark, W. Rein, Prang, L. Tadd, E. Cooke, dr. Diem, H. Halbgebauer, K. Huberich in društvu učiteljev risarjev „Wien“ in „Berlin“.

Navedenih strokovnjakov in učenjakov — za pametno preosnovo se boreče in vso sedanost zavladajoče — nazore upoštevši in spodbujen 1. s stoterimi odgovori svojih avgusta 1901. v 1000 komadih razposlanih 15erih vprašanj in 2. s prijaznim odobravanjem mojih nazorov pri osmih uradnih učiteljskih konferencah sem se odločil na mnogostransko zahtevanje in prigovarjanje za založbo ravnokar dovršene knjige „Risanje v ljudski šoli“ z naslednjo vsebino: A. 1. predgovor; 2. namen in naloga pouka v risanju; 3. splošna specijelno-metodiška navodila; 4. metodiška in stvarna navodila k posameznim vzorčnim listom; 5. deset popolnoma izvršenih učnih slik; 6. naučni načrti. B. 34 vzorčnih listov z 90imi skupnimi predvajami za risanje in pisanje, 400 predmetov iz življenja in okolice učencev in nad 70 historičnih in modernih ornamentov.

Knjigo, ki je deloma sad skupnega premišljevanja in dela, izročim cenjenim tovarišem in tovarišicam, nadejaje se, da pridemo z njo sigurno naprej, ter prosim, da mi blagovolite prilično svoje nazore, bodisi ugodne ali neugodne, odkritosrčno naznaniti.

Knjiga se razprodaja v kljub ogromnim troškom jako ceno po 4 K s poštnino vred in se naročuje pri meni ali knjigotržcu Karl Scheidbachu, Gosposke ulice, Maribor.

S. J. Marin.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Abiturijenti in abiturijentkinje c. kr. učiteljskega v Ljubljani 178-44 K. Živili!

Osebnosti. Profesor na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, gosp. Ignacij Fajdiga, je pomaknen v VII. činovni razred. — Absolvirana učiteljska kandidatinja gđe. M. Detonijeva je nastavljena kot provizorična učiteljica v Rovtahn.

Učiteljske izpremembe na Štajerskem. V pokoj je šel nadučitelj na nemški šoli v Laškem trgu Karel Valentinitsch. Deška in dekliška štirirazrednica v Trbovljah-Vodah se razširita v petrazrednico, dvorazrednica v Šmartnem v Rožni dolini pa se razširi v trirazrednico. Za nadučitelje so nastavljeni: v Koprivnici pri Rajhenburgu Alojzij Trobiš iz Zdol; pri Sp. Sv. Kunigundi Mart. Vodenik iz Brežic; pri Sv. Lenartu pri Ormožu Fran Megla od Vseh Svetih. Za učitelje so nastavljeni: v Viršanju Fortunat Jelovšek iz Dobja; v Padovi Avg. Achitsch od Sp. Sv. Kunigunde; v Središču ondotni zač. učitelj Ivan Najžer; v Čadramu ondotna pomožna učiteljica Cecilija Teržan; v Laporju Terezina Zevnik od Sv. Benedikta v Slov. goricah. Premeščena sta: učitelj-voditelj v Padovi Martin Gobec kot tak k Sv. Miklavžu pri Mariboru, dosedanji ondotni voditelj Vin. Jug pa kot nadučitelj v Padovo.

Pozabljena obljuba. Visoki c. kr. deželni šolski svet kranjski je izdal in odobril z razpisom z dne 2. sept. 1902., št. 3061, „Načela za obči učni načrt ponavljalne šole“. V tem načrtu je bila objavljena tudi neka knjiga — na str. 3. dotičnega načrta — doslovno: „Branje dotičnega čtiva iz čitanke, ki se bo sestavila, naj se vrši v prihodnji, branju namenjeni uri, tako da bo branje posnetek, formuliranje in uporaba dotične tvarine.“

Ker je bila doba potrebnih in še več nepotrebnih ukazov ali „Hubadova doba“ — baje pretočna in brezobzirna tirjateljica, da naj izpolnuje podrejeno učiteljstvo točno svoje dolžnosti — po izišlih ukazih — vpraša torej sedaj tudi učiteljstvo po točnosti, kje je vendar po formalnih stopnjah — običajala ali zaostala objavljena knjiga, ki naj se čita v prihodnji, branju namenjeni uri v ponavljalni šoli? Učiteljstvo pričakuje objavljene knjige še do danes, a — zaman.

Radovedni učitelj.

Učit. prememba. Učiteljica gospodč. Franja Tavčarjeva se je svoji službi v Št. Jerneju odpovedala. Na njeno mesto je imenovana začasno volonterka na 8. razr. dekl. šole v Ljubljani gospodč. Bogumila Globočnikova.

Imenovan je učitelj Fran Wittreich iz Stare Loke na Kranjskem nadučiteljem v Črmošnjicah.

Šolske vesti s Koroškega. Koroški deželni zbor je sklenil, da se uračunaj odslej okrajnim šolskim nadzornikom, ki službujejo 10 let, od 500 K osebne doklade 250 K v penzijo. Ta sklep pa ne velja za okrajne šolske nadzornike, ki so obenem državni uradniki. Deželnemu šolskemu svetu je deželni zbor dal dovoljenje, da dovoli štirim ljudskim učiteljem za šolsko leto 1903./4. in 1904./5. dopust s celo plačo, da se pripravijo za izpit za meščanske šole. Končno je dovolil deželni zbor funkcijske doklade tudi za paralelke, ekspoziture in ekskurendne šole.

Pomanjkanje moških učnih oseb na Kranjskem. V postojnskem okrajnem glavarstvu so se morale na šestih enorazrednicah namestiti učiteljice, ker ni bilo moških profesorjev. Na trirazrednici v Košani pa so nameščene tri učiteljice. Torej trirazrednica brez moške učne osebe. Ljudstvo ni zadovoljno, da se na šolah nameščajo same učiteljice. Krivi so edino klerikalni deželni poslanci, ki s svojo brezmiselnostjo in brezvestno obstrukcijo zavirajo povišanje učiteljskih plač. Dokler pa bodo učitelji tako slabo plačani kakor so sedaj, ni pričakovati naraščanja moških učnih oseb. Vsak delavec je vreden svojega plačila, tako tudi učitelj. Toda klerikalci so preveč brezvestni, da bi se ravnali po tem — oni nimajo vesti. Klerikalne deželne poslance silno jezi, da so nekatere občine vložile peticije na deželni zbor za povišanje plač ljudskim učiteljem, ker te peticije dokazujejo, da ljudstvo samo želi, da se učiteljem povišajo plače.

Konstatujemo, da podpira nadslomškar in poslanec Jaklič še vedno Šusteršičevo brezstidno obstrukcijo v kranjskem deželnem zboru, da ne more priti regulacija plač kranjskega učiteljstva v razpravo. To je neodpušten škandal, ki je vreden najglasnejše in najodločnejše obsodbe, s katero se strinjajo tudi malone vsi učitelji-člani „Slomškove zveze“, vsi tisti namreč, ki niso udarjeni s popolno slepoto. Ako bi še kdaj priredili tak shod, kakršnega je priredilo kranjsko učiteljstvo o zadnji Veliki noči, in ako bi se na shod sedaj drznil Jaklič samo prikazati, bi ga vrgli na cesto, a ne posajali na podpredsedniško mesto!

Dr. Šusteršič, komedijant v kranjskem deželnem zboru, ki bo najbrže požrl kranjskemu učiteljstvu izboljšanje škandaloznega materialnega stanja, je dejal v seji dne 27. pret. mes., da pase Jakličev nadučitelj g. Engelmann lenobo. Krščanski mož Šusteršič sicer lahko laže, če se mu zdi lepo in potrebno, vemo pa prav gotovo, da ni vreden, da bi poštenemu možu in učitelju, ki je v težkem svojem delu osivel do zadnjega lasu — Engelmannu — odvezal jermene na črevljih!

Meščanska šola na Krškem je praznovala dne 26. pret. mes. jako lepo in slovesno petindvajsetletnico svojega obstanka in plodonosnega delovanja.

Občinski svet ljubljanski je sklenil pri svoji seji dne 20. pret. mes., da ne opusti šolnine po ljubljanskih ljudskih šolah. Proti predlogu, ki ga je zagovarjal ravnatelj višje dekliške šole, prof. dr. Požar, je prepričevalno govoril ravnatelj Ivan Subić. Žal, da ni nikogar prepričal. O tem izpregovorimo prihodnjič več.

V Sarajevu je umrl starosta tamošnje kolonije, gimnazijski profesor Jakob Žnidaršič. Bil je navdušen in delaven narodnjak. Čast njegovemu spominu!

Krajni šolski svet v Tepanjah pri Konjicah je v svoji seji dne 2. avgusta t. l. enoglasno sklenil, mojstru čebelarju, g. Jan. Jurančiču pri Sv. Andražu v Slov. goricah, izraziti pismo pohvalo, ker je čebelni paviljon, ki ga je kraj. šol. svet pri njem naročil, res mojstrsko, lično in solidno izdelal iz najboljšega lesa in najnatančnejše po dunajski društveni meri; zato g. mojstra vsem slov. čebelarjem in kraj. šol. svetom, ki si nameravajo nabaviti čebelnjake, najtopleje priporoča.

Šolstvo na Koroškem. Na koroških gimnazijah je 941 dijakov, in sicer v Celovcu 488, v Št. Pavlu 198, v Beljaku 255. — Podučitelj Val. Dobeiniger v Črešnjah je odpuščen iz šolske službe. — Za učiteljico na Brdi je imenovana kandidatinja Ter. Grabuschnig. — Deželni šolski svet je v zadnji seji določil, da se ima zamuda šolske maše šteti ravno tako kakor zamuda šole.

Učiteljsko vprašanje na Tirolskem. Glede ureditve plač tirolskim učiteljem razglasa: Kot minimalna plača se postavi 1200 K, k temu 6 petletnic po 100 K. Dežela prevzame 50 % plače, plačevanje petletnic in penzij, vsak izmed upravnih okrajev severnega Tirolskega, nemškega in laškega Tirolskega 20 % in občine 30 %. Zadnje se krije z uplačevanjem nekake šolnine. Skoro gotovo se zvišajo deželne doklade za 4 %, užitnine na pivo za 1 K 71 h pri hl in 35 % doplačilo k užitnini na vino.

Češka realka — dedič. V Lipniku na Moravskem je umrl član tamošnjega občinskega sveta, Avgust Losert, ki si je postavil s svojo oporoko lep spomenik. Tamošnji češki realci je namreč zapustil 120.000 K, posebej pa še 20.000 K za dijaške ustanove.

Zasebna vzgojevališča v Švici. V Švici je danes 600 do 700 zasebnih vzgojevališč; največje vzgojevalne zavode ima Curih in vzhodno Švica, največ pa jih je v francoski Švici. Seveda nimajo švicarskih zasebnih vzgojevališč v rokah klerikalci.

Sestanek časnikarjev v Zagrebu. Dne 10. in 11. pret. mes. se je vršil v Zagrebu napovedani veliki sestanek hrvaških, srbskih in slovenskih časnikarjev. Navzočih je bilo 60 časnikarjev, predsedoval je Juraj Biankini. Sprejeli so predlog, da se ima osnovati stališko združenje časnikarjev in so izvolili odbor, da izvrši potrebne priprave itd. Sestanek je postavil temelj daljni časniškarski organizaciji na Hrvaškem.

Obisk srednjih šol na Koroškem je v letošnjem šolskem letu sledeči: gimnazijo v Celovcu s petimi paralelkami obiskuje 489 učencev, gimnazijo v Beljaku s pripravnico 281, benediktinsko gimnazijo v Št. Pavlu 191, realko v Celovcu s tremi paralelkami 358, moško učiteljske s pripravnico v Celovcu 213, žensko učiteljske pa, ki ima letos prvi letnik, 53 učenk.

Najvišje odlikovanje. Grand Prix je dobil domači izdelek, kranjski redilni prašek za prašiče, doktor pl. Trnkoczy-ja redilno in varstveno sredstvo, v mednarodni razstavi živil v kristalni palači v Londonu l. 1903.

Vseučilišča v Ameriki. V Ameriki je dandanes 41 državnih vsenčilišč. Razen tega je še več vseučilišč, ki jih od časa do časa podpira država. Pretečeno leto je bilo na državnih univerzah v Ameriki 42.500 slušateljev in 10.000 slušateljic.

Kako treba, da živiš? Hodi po dve uri na dan. — Spi sedem ur ponoči. — Vstajaj takoj, čim se zbudiš. — Delaj takoj, čim vstaneš. — Uživaj jedi zmerno, kar želodec zahteva; jej polagoma. — Pij le, če si žejen. — Govori le polovico tega, kar misliš in le kadar je potreba. — Piši le to, kar lahko podpišeš. — Stori le to, kar tudi smeš povedati. — Ne smeš pozabiti, da drugi gledajo nate, a ti ne smeš gledati na druge. — Denar ceni le toliko, kolikor velja; denar je izvrsten sluga, a slab gospodar.

Nemška državna šola za — 16 Nemcev! V Pulju je taka šola! Za zidanje poslopja za to šolo je stavljena v proračun tega leta kot prvi obrok vsota 100.000 K. V letu 1902—1903 pa je obiskovalo to šolo, ki je razdeljena na 8 oddelkov, celih 16 dijakov, ki so se priznali za Nemce, tako da sta prihajala na vsak oddelek po — dva Nemca! Vsi drugi učenci so bili slovanske ali italijanske narodnosti! Vzlic temu dejstvu pa se ne poučuje na tej šoli ne italijanščina ne hrvaščina, niti kakor neobvezen predmet. V Trstu pa nočejo ustanoviti niti ene same slovenske šole za tisoče slovenskih otrok! Komu ne bi kipelo v duši in ne vrela kri po žilah?!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 2206.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski šoli v Žužemberku je stalno popolniti učno mesto. Prošnje je vlagati pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovo do 9. novembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 24. avgusta 1903.

Št. 1390.

Na enorazrednici na Krki je razpisano mesto nadučitelja.

Prošnje se imajo semkaj poslati do 30. novembra t. l.

C. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 22. oktobra 1903.

Izšel in se dobiva v tiskarni R. Šeber
v Postojni

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja
na Kranjskem, Južnem Štajerskem in
Primorskem

in z osebnim staležem kranjskega ljudsko šolskega
učiteljstva za šolsko leto 1903/1904.

X. LETNIK.

Sestavil Štefan Primožič, vodja kranjskega ustanovnega
zavoda za gluhoneme v Ljubljani.

Cena: za 75 učencev kron 1.40, za 100 učencev 1.50, za 125 učencev
kron 1.60, za 150 učencev kron 1.70 itd. Naročnikom šolskih tiskovin
40 vin. ceneje.

Dobivajo se tam tudi vse uradne šolske
tiskovine.

Dež. učit. društvo za Goriško-Gradiščansko.

Mnogočislane gospice koleginje, dragi tovariši!

„Pomagaj si sam, in Bog ti pomore!“

Nar. prislovica.

Prežalostne so razmere, v katerih životari učiteljstvo naše dežele. Dasi vršimo vestno svoje stanovske dolžnosti, vendar se nas prezira tam, kjer bi se moralo upoštevati in pošteno odškodovati naše delovanje. — Nočemo naštevati vseh razlogov, radi katerih se nas prezira, nočemo ponavljati kako nam odrekajo naše pravice in kako skopo nam režeje grenki košček kruha. Toda en povod, radi katerega si upajo tako postopati z nami, moramo omeniti, ker je to obenem huda rana na telesu zanemarjanega našega stanu. Ta povod je pomankanje odločne stanovske samozvesti, pomankanje prave skupnosti in iskrene solidarnosti, pomankanje nerazrušne sloge in edinosti med nami!

Duh socialne evolucije, ki je prešinil mase delavskega ljudstva, je odprl proletarcem pot do izboljšanja moralnega in materialnega stanja. Ta duh pa je delavstvu tudi podaril solidarnost in edinost; zato pa dosežajo solidarni in složni vedno večjih uspehov. — A mi, tovariši in tovarišice, ne znamo še prav ceniti silne moči v trdno falango združene čete; zato pa se drznejo tako postopati z nami. Radi tega je pač sveta dolžnost vsakega uda našega stanu, da vstopi z navdušenjem in z vero v zmago pravične stvari v naše bojne vrste, da pripomaga vsakdo po svojih močeh do uresničenja naših idealov. — Krivično je, da stojte nekateri naši kolegi ob strani v našem boju za obstanek ter si mislijo, da z zmago svojih tovarišev zmagajo tudi oni. Krivično je, da ne podpirajo onih mož, ki stojte v prvih vrstah v boju za naša prava, za povzdigo vzvišenega našega stanu! Vsi bomo zvesti in neustrašeni vojaki, da bomo imeli vsi zasluge in pošteno pravico do tega, kar si priborimo!

V dosego naših pravic nam služi kakor sredstvo v prvi vrsti naša organizacija. Imamo v deželi štiri okrajna učiteljska društva in deželno učiteljsko društvo. Med nami naj ne bo niene koleginje, nobenega kolega, ki bi ne bil ud enega okrajnega učiteljskega društva in obenem član za naš stan prevažnega deželnega učiteljskega društva. In v prvi vrsti radi tega se obrača danes podpisani odbor do vsega učiteljstva z iskreno prošnjo: Vsak ud našega stanu bodi tudi ud deželnega učiteljskega društva! To bodi naša prva naloga; ne mirujmo prej, dokler ne doženemo tega. Tovarišice mile, tovariši dragi! Brez razlike narodnosti in mišljenja združite naj nas v našem društvu želja po izboljšanju našega neznosnega položaja v nepremagljivo četo!

Poleg tega, kar je društvo doslej storilo za učiteljstvo, čakajo izvršitve še marsikateri lepi načrti. Društvo se ne poteza le za splošne koristi vsega učiteljstva, marveč hoče skrbeti, da dobi vsak posameznik tu pomoč, dober svet in zaslombo, ko treba braniti svoje pravice, ugled in čast svojega stanu. Društveni odbor, oziroma predsednik, je članom vedno na razpolago v tem oziru in z veseljem ustreže v takih zadevah. Treba se le obrniti pismeno na odbor, ali ustmeno vsak četrtek do g. predsednika v Gorici, Fran Josipov Corso, št. 40, I. nadstr. — Naše društvo hoče pomagati svojim članom v vsakem oziru, a svoje lepe načrte bo moglo izvršiti le ob podpori celokupnega učiteljstva naše dežele. — Tako bo izkušalo podpirati sčasoma učit. udove in sirote, preskrbeti učiteljstvu brezplačno (na društ. troške) pravne zastopnika za vse slučaje, kjer bo treba braniti pravice katerega svojih udov. Izdajalo bo poročila o svojem delovanju, o uspehih naših zahtev ter o gibanju učiteljstva sploh. — Prva in glavna naloga pa je našemu društvu

ta, da izvojuje v gmotnem oziru učiteljstvu to, kar mu gre, česar si pošteno zasluži. Kakor znano, ni sankcioniran zakon za malenkostno izboljšanje našega obupnega položaja, katerega je sklenil naš deželni zbor. Kdo je kriv, da nismo dosegli niti te mrvice izboljšanja, je pač splošno znano; zato nočemo tu ničesar omenjati. Pač pa poudarjamo, da ukrene društvo vse potrebne korake, da storijo poklicani faktorji svojo dolžnost ter čim prej odpomorejo naši bedi. V ta namen se ne bo strašilo boja, truda in stroškov, ker ve, da se bori za sveto in pravično stvar. In v tem boju nastopajmo vsi složno in edino v okrilju našega deželnega učit. društva!

Ne dajte se pregovoriti od naših nasprotnikov, da naše društvo ni potrebno in koristno. Tudi izgovor, da bi društvo nemškutarilo, je povsem neopravičen. — Res je le to, da pišemo nemški sejne zapisnike in da se poslužujemo nemščine v toliko, da se razumemo z našimi italijanskimi tovariši. A naša pravila ne določajo nikjer nemščine uradnim jezikom našega društva, marveč vsakemu je prosto, da se izraža pri sejah in zborovanjih v svojem narodnem jeziku in tudi v istem jeziku društvu dopisuje. Enako se bo skrbelo, da bo vsak ud postrežen v domačem jeziku. — Čeprav smo udje deželnega učit. društva, smo vseeno zavedni Slovenci, kakor so naši ital. tovariši tudi kakor udi našega društva zvesti svojemu rodu. — Naše društvo ni ustanovljeno v namen, da bo pretresovalo narodna vprašanja, temveč se hoče zavzemati le za koristi učiteljskega stanu, ki so nam vsem skupne. Zato pa vsi k društvu, ki hoče žrtvovati vse svoje sile v blagor našega vzvišenega stanu. In v tej resni, velevažni uri rotimo iznova vse učiteljstvo: „Vsi za enega, eden za vse!“

Odbor deželnega učiteljskega društva

v Gorici, dne 12. oktobra 1903.

Tajnik:

Anton Kutin.

Predsednik:

A. Jacobi.

P. S. Kdor se želi vpisati v društvo, naj se oglasi pri društv. blagajniku Josipu Franzotu, mešč. učitelju v Gorici, Via Ascoli št. 3, II. nadstr., in mu naj doloži svoj natančni naslov in pa 2 K letnine, kateri znesek je predplačati.

Poziv.

Vsa štajerska učiteljska društva se pozivljajo, da nemudoma store vse, kar se jim potrebno dozdeva, da se sprejme in zakonito uveljavi predlog, ki ga je v dež. zboru stavil poslanec Robič, da se namreč odpravi III. plačilni razred in se vse šole, ki so sedaj v tem razredu, uvrstijo v II. plačilni razred. Svetovati je, da se vsako društvo s posebno deputacijo obrne do dež. poslanca, ki zastopa dotični okraj, s prošnjo, da blagovoli v dež. zboru ta predlog podpirati in zanj glasovati. Stvar je velevažna tako za učiteljstvo, kakor za šolstvo sploh, zato se vsi tovarši opozarjajo, da takoj sklenejo prijeti potrebno akcijo v ugodno rešitev te tako pereče zadeve.

Naznanilo.

Pri vseh knjigotržcih je dobiti po K 1-60

Navodilo k I. zv. Črnivčeve Računice.

Založila „Slovenska Šolska Matica“.

Odbor.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.